

Natuurvereniging Hollandse Delta.

Broedvogelonderzoek locatie Fort Penserdijk

Mededelingnummer: 337

Roerdomp: Foto Anja Langendoen

Auteur: Anja Langendoen en Arie Kraak

Vogelwerkgroep van de KNNV afdeling Hollandse Delta

Broedvogelonderzoek 2022 Fort Penserdijk

Een publicatie van de Vogelwerkgroep van de Natuurvereniging Hollandse Delta
een afdeling van de KNNV.

Mededeling nummer: 337

Auteur: Anja Langendoen en Arie Kraak
Inventarisatie door: Anja Langendoen en Arie Kraak

Omslagfoto: Roerdomp
Natuurvereniging Hollandse Delta
een afdeling van de KNNV
secretariaat:
Peter Vermaas
Schudegge 17
3224 BP Hellevoetsluis
Telefoon: 0181-324058
Email: secretaris@hollandsedelta.knnv.nl
BMP telling Fort Penserdijk

1 Inhoudsopgave

1	Inhoudsopgave	3
2	Inleiding.....	4
3	Gebiedsbeschrijving	4
4	Werkwijze.....	6
4.1	Welke/alle soorten geteld.....	6
4.2	Methode	6
4.3	Terreinomstandigheden	6
4.4	Bezoekdata en event. tijden	6
5	Resultaten.....	7
5.1	Broedvogels	7
5.1.1	Legenda afkorting, broedcodes	7
5.1.2	Soorten en aantallen (in tabelvorm).....	8
5.1.3	Overzicht territoria Fort Penserdijk	9
5.1.4	Soortbespreking (event. selectie van soorten) en bijzonderheden	11
5.1.5	Korte evaluatie	18
5.1.6	Eventuele aanbevelingen.....	19
5.2	Waargenomen/niet-broedende soorten	19
5.3	Overige soorten	20

2 Inleiding

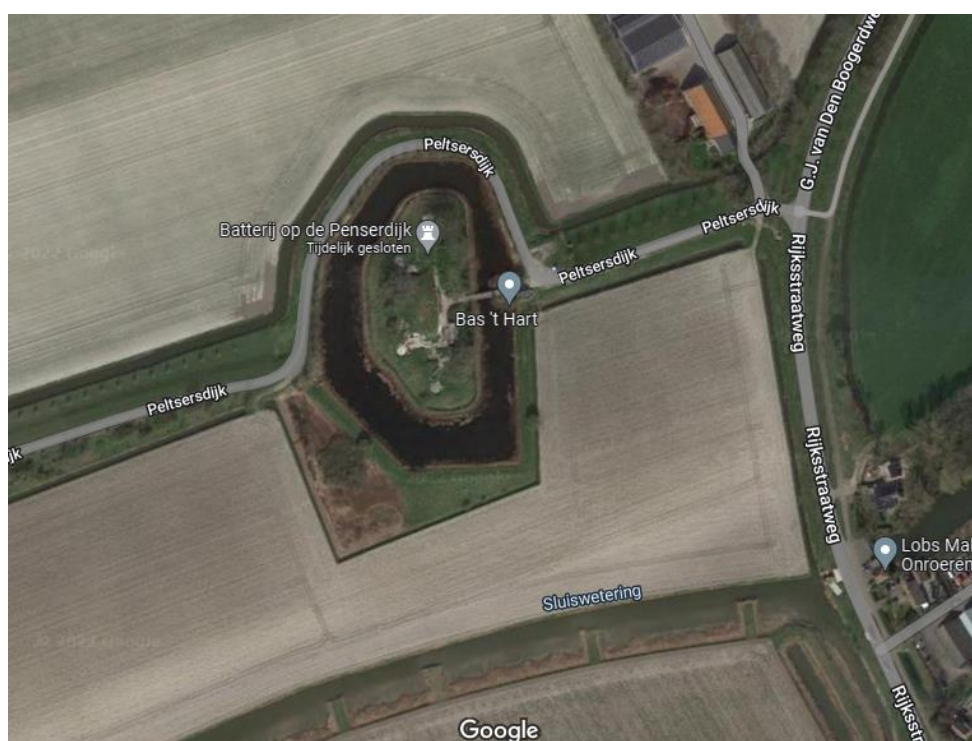
Het telgebied werd zes maal bezocht door Anja Langendoen en Arie Kraak in de periode van 28 maart tot 8 juni (dit betrof steeds tellingen rond zonsopgang) en nog een maal door Anja en Alex Langendoen op 7 juni (dit betrof een avondtelling). De handleiding Broedvogel Monitoring Project (1996) van het SOVON werd toegepast bij de opzet en de interpretatie van de tellingen.

Doel van ZHL met het periodiek inventariseren van de vogelstand op fort Penserdijk is om de kwaliteit van de natuurwaarden van het gebied regelmatig te onderzoeken. Met de inventarisatiegegevens kunnen zij eventueel beheersmaatregelen nemen om die kwaliteit te verbeteren. Als wij zien dat er oorzaken zijn waardoor bepaalde soorten sterk achteruitgaan, kunnen we dat signaleren en eventueel adviezen geven.

Hierbij willen we (in alfabetische volgorde) Henk de Boer, Marianne en Hans op den Dries, Jan Snoeij, Marcel Straver, Peter Vermaas en Dick Zwart bedanken voor hun adviezen voor, tijdens en bij de rapportage van de telling.

3 Gebiedsbeschrijving

Het fort Penserdijk is gebouwd in het jaar 1885 als onderdeel van de stelling "Monden Maas en Haringvliet". Het bestaat uit een langgerekte omwalling met steile taluds en is omringd door een brede gracht met knotwilgen en een meidoornhaag (aan de kant van het "centrale eiland") en is met een loopbrug verbonden met de rest van het landschap. De aanvankelijk aanwezige essen zijn dit jaar gekapt in verband met de geconstateerde aantasting door de essenziekte. Er zijn inmiddels wel nieuwe bomen (verschillende soorten) aangeplant. Aan beide oevers van de gracht groeit riet over een breedte van ca. 2 meter. Aan de westzijde ligt nog een drassig gebiedje, gedeeltelijk begroeid met struiken, gras en riet. Het rietgedeelte was kort voor de start van de inventarisatie voor een deel gesnoeid. De buitenzijde van de gracht is begroeid met gras, dat begraasd wordt door schapen. In het weekend vormt het centrale eiland de clubplaats voor een groep padvinders, voor het overige is het centrale eiland niet toegankelijk voor publiek (behoudens voor excursies onder leiding van Zuidhollands landschap).

Fort Penserdijk in omgeving: Foto's Arie Kraak

11-04-2022

27-5-2022

11-04-2022

27-5-2022

Fort Penserdijk in april versus mei: Foto's Arie Kraak

4 Werkwijze

4.1 Welke/alle soorten geteld

Tijdens de telling zijn alle broedvogels (inclusief weidevogels en overige vogels) geteld. Daarnaast hebben we los van de telling een aantal interessante waarnemingen gedocumenteerd in dit rapport.

4.2 Methode

De tellingen zijn verricht volgens de Sovon normen en ingevoerd (via de AVIMAP app) in het BMP-systeem van Sovon. Er is in dit gebied zeven keer geteld waarbij de duur van de telling ongeveer 1 uur tot anderhalf uur was. Zes tellingen zijn aangevangen rond zonsopgang en aan het einde is nog een avondtelling gedaan.

4.3 Terreinomstandigheden

Aan het begin van de telperiode was het gehele terrein goed begaanbaar. In de loop van de periode was met name de oeverzijde aan de binnenste zijde van de gracht (de oever van 'het eiland') slecht begaanbaar. Om die reden hebben we aan het einde van de periode dat rondje direct langs de oever niet meer meegenomen.

4.4 Bezoekdata en event. tijden

Datum	Starttijd	Eindtijd	Telling	Temperatuur	Wind	Bewolking
28-3	7:12	8:17	Zonop	6gr	2BF	Onbewolkt
11-4	6:38	8:17	Zonop	3gr	OZO 1BF	Onbewolkt
22-4	6:23	7:28	Zonop	9gr	ONO 3BF	Onbewolkt
4-5	6:05	7:13	Zonop	4gr	0BF	Onbewolkt, Heilig
16-5	5:42	6:37	Zonop	17gr	2BF	Onbewolkt, maansverduistering
26-5	5:25	6:13	Zonop	13gr	2-3BF	Half bewolkt
7-6	20:00	20:51	Avond	15gr	2BF	Onbewolkt

5 Resultaten

5.1 Broedvogels

5.1.1 Legenda afkortingen, broedcodes

ab: Aantal broedvogels (territoria)

hb: Hoogste broedcode

In onderstaande tabel is een korte beschrijving gegeven van de door Sovon gehanteerde broedcodes:

Code	Omschrijving
0	Overig, buiten broedbiotoop
1	Volwassen individu
2	Zingend of baltsend individu
3	Paar (bij balts of zang code 5)
4	Territoriumgedrag
5	Baltsend paar (ook paring)
6	Waarschijnlijk nestplaats
7	Alarmeren, waaks gedrag
8	Vogel met broedvlekken
9	Nesbouw
10	Afleidingsgedrag
11	Pas gebruikt nest
12	Pas uitgevlogen, dons-jongen
13	Bewoond nest (bezoek ouders)
14	Transport voedsel en ontlasting
15	Nest met eieren
16	Nest met jongen

Voor een uitgebreide omschrijving van bovenstaande codes zie: www.sovon.nl

5.1.2 Soorten en aantallen (in tabelvorm)

	Aantal broedvogels (territoria) (ab)						
	28-3	11-4	22-4	4-5	16-5	26-5	7-6
Blauwborst	1		1	1		1	1
Boerenzwaluw						2	
Bosrietzanger						2	2
Bruine Kiekendief		1	1	1	2		
Ekster		1	1	1			
Fazant		1	1	1	1	1	1
Fuut		1	1	2	1	1	2
Grasmus					1	1	
Grauwe Gans	1	4	1	1		1	1
Grote Bonte Specht					1		
Grote Canadese Gans			1	3			
Heggenmus				1			
Houtduif		1	1	1	2	2	1
Kleine Karekiet				3	3	3	6
Kneu							1
Knobbelzwaan		1	1	1	1	1	
Koekoek							1
Koolmees	1	1	1	3		1	2
Krakeend	2	1		1	2	1	
Kuifeend	1	1	3	4	2	1	1
Meerkoet	4	3	3	2	2	1	3
Merel	1	1	1	1	2	2	1
Nijlgans		1					
Pimpelmees				1			
Putter						1	
Rietgors		1		1		1	
Rietzanger		1	5	2	2	1	3
Roerdomp	1	1	1	1			
Slobeend		1					
Tjiftjaf	2	1	1	1	1	1	
Vink				1			
Waterhoen		1					
Waterral		1					
Watersnip	2						
Wilde Eend	2	3	2	2	2	1	2
Winterkoning	5	1	1	1	1		
Witte Kwikstaart	2	1			1	1	
Zanglijster	1						
Zwarte Kraai		2		1	1	1	
Zwartkop			1			1	
Totaal aantal soorten	14	24	19	26	18	23	16

5.1.3 Overzicht territoria Fort Penserdijk

Soorten	Territoria 2011	Territoria 2018	Territoria 2022	Hoogste broedcode (hb) 2022	Rode lijst kwalificatie 2017
Blauwborst	1	3	1	3	
Boerenzwaluw					
Boomkruiper	1				
Bosrietzanger	2		3	2	
Bruine Kiekendief(*)		1		1	Gevoelig
Ekster				1	
Fazant	1	1	1	2	
Fitis	1	2			
Fuut	1	1	1	12	
Grasmus	3		1	3	
Grauwe Gans			3	12	
Grote Bonte Specht					
Grote Canadese Gans			1	3	
Heggenmus	2	1	1	2	
Houtduif	1		1	3	
Kleine Karekiet	1	12	6	7	
Kneu(*)			1	2	Gevoelig
Knobbelzwaan	1		1	13	
Koekoek(*)	2	1		1	Kwetsbaar
Koolmees	2	1	3	12	
Krakeend	1		1	3	
Kuifeend			2	3	
Meerkoet	4	5	3	13	
Merel	1	2	1	3	
Nijlgans				1	
Pimpelmees	2		1	2	
Putter			1	3	
Rietgors	4	4	1	3	
Rietzanger	14	9	4	3	
Roerdomp(*)			1	2	Kwetsbaar
Spreeuw		1			
Tjiftjaf	2	1	1	2	
Vink				3	
Waterhoen				1	
Waterral				1	
Watersnip				0	
Wilde Eend	2		2	3	
Winterkoning	3	3	4	2	
Witte Kwikstaart			1	3	
Zanglijster				1	
Zwarte Kraai				1	
Zwartkop	2		1	2	

Bij tabel op de voorgaande bladzijde moeten de volgende kanttekeningen geplaatst worden:

Jaar 2011 en 2018: Waarnemer Jan Snoeij

Jaar 2022: Waarnemers Anja Langendoen en Arie Kraak

Voor 2022 dient als extra opmerking geplaatst te worden dat de omstandigheden op het centrale 'eiland' ingrijpend veranderd zijn door de recent uitgevoerde kap van de oorspronkelijke essen, tevens is een redelijk groot deel van het riet op het natte gedeelte gesnoeid.

De rode lijst soorten (volgens broedvogels Nederland 2017) zijn met een asterix aangeduid:

- Koekoek: Kwetsbaar
- Roerdomp: Kwetsbaar
- Kneu: Gevoelig
- Bruine kiekendief: Gevoelig

5.1.4 Soortbespreking (event. selectie van soorten) en bijzonderheden

In dit hoofdstuk hebben we voor een selectie van soorten eventuele bijzonderheden vermeld alsmede een eventuele analyse ten opzichte van de voorgaande telling.

5.1.4.1 *Blauwborst*

De blauwborst werd door ons regelmatig waargenomen in het natte gebied dat behoort tot het fort. Het aantal territoria is wel kleiner dan de telling in 2018. Mogelijk is dit te verklaren uit de houtkap die op het eiland heeft plaatsgevonden? In 2018 werden twee extra territoria vastgesteld aan de noordzijde van het eiland.

Blauwborst: Foto Arie Kraak

5.1.4.2 *Boomkruiper*

Om begrijpelijke redenen hebben we dit jaar geen territorium voor een boomkruiper kunnen vaststellen.

5.1.4.3 *Bosrietzanger*

De bosrietzanger werd door ons regelmatig waargenomen tijdens de latere tellingen. Opvallend is het verschil met de telling van 2018 toen geen territoria van bosrietzangers geregistreerd konden worden. Als pionier vogel profiteert deze soort, volgens Sovon snel en soms massaal van tijdelijk beschikbare biotopen. De aantallen wisselen daarom volgens Sovon per gebied vaak sterk van jaar tot jaar. Voor ons is er geen duidelijke verklaring waarom het biotoop van Fort Penserdijk dan anders is in 2022 ten opzichte van 2018.

Bosrietzanger Foto Anja Langendoen

5.1.4.4 *Fazant*

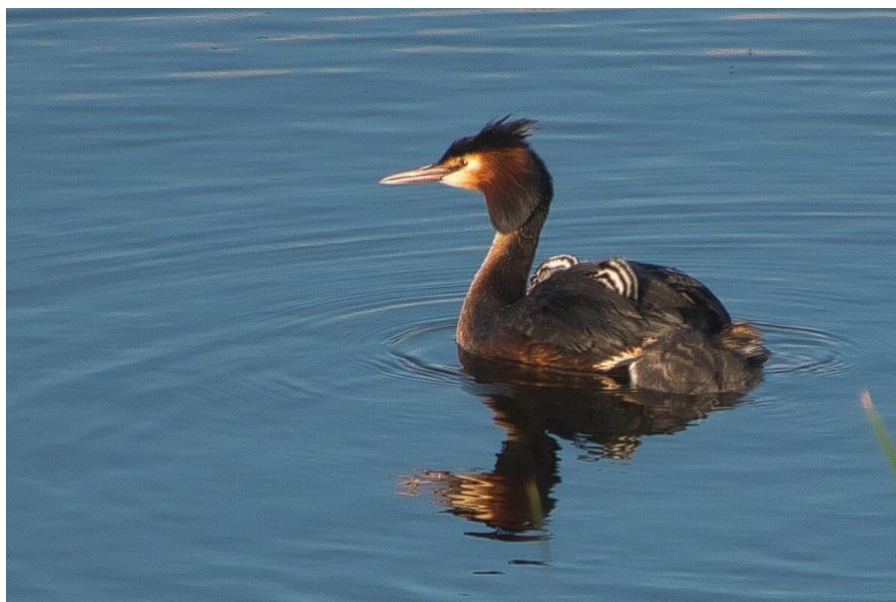
Regelmatig hebben we een fazant op zien vliegen op het midden van het eiland. Dat lijkt wel bijzonder omdat het eiland toch regelmatig bezocht wordt door de padvinder groep. Overigens ook in de telling van 2018 werd op dezelfde locatie een territorium vastgesteld.

5.1.4.5 *Fitis*

Om begrijpelijke redenen (de boomkap?) hebben we dit jaar geen territorium voor deze soort kunnen vaststellen.

5.1.4.6 *Fuut*

Leuk dat we gedurende een van de laatste tellingen het paartje futen met jongen op de rug gezien hebben.

Fuut met jongen: Foto: Arie Kraak

5.1.4.7 *Grasmus*

Op basis van de positieve broedvogeltrend (een groot herstel na een diepe inzinking) voor de grasmus volgens Sovon is het wellicht te verklaren dat in 2022 wel een territorium voor de grasmus vastgesteld kon worden. Dit in combinatie met de aard van het biotoop (kleinschalig boerenland met veel heggen).

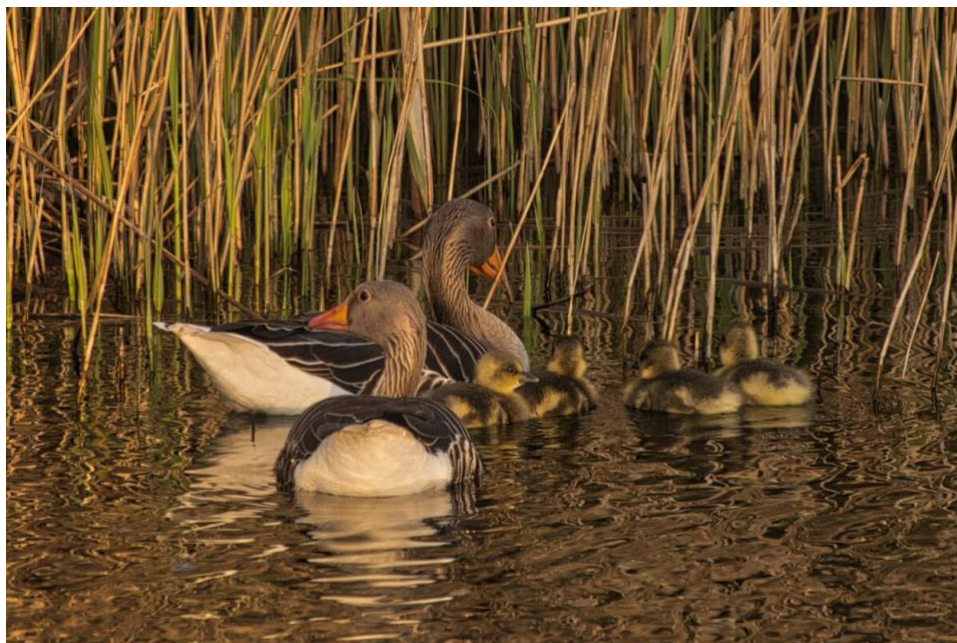

Grasmus: Foto Arie Kraak
2022

5.1.4.8 *Grauwe Gans*

Van de grauwe gans hebben we een drietal stelletjes met pulletjes zien rondzwemmen. Dit was wel voor korte duur (slechts gedurende een telling).. Opvallend wel is dat bij de telling van 2018 geen enkel territorium voor de grauwe gans is kunnen vaststellen.

Grauwe gans met jongen: Foto Arie Kraak

5.1.4.9 *Grote Canadese Gans*

Dit jaar is op basis van de telrichtlijnen van Sovon een territorium vastgesteld kunnen worden. Opvallend wel is dat bij de telling van 2018 geen enkel territorium voor de grote canadese gans is kunnen vaststellen.

5.1.4.10 *Heggenmus*

Voor de heggemus geldt dat evenals in 2018 ook voor 2022 een territorium vastgesteld kon worden op de locatie dicht achter de toegangspoort.

5.1.4.11 *Houtduif*

Dit jaar één territorium kunnen vaststellen .

5.1.4.12 *Kleine Karekiet*

Opvallend is het grote verschil van het aantal waarnemingen in 2018 respectievelijk 2022. Ondanks de landelijke positieve broedvogeltrend voor deze soort is het aantal vastgesteld territoria gehalveerd. En dat terwijl aan het eigenlijke biotoop voor de kleine karekiet toch niet veel veranderd is. Immers ook in 2018 werden de meeste territoria vastgesteld in de rietkraag van de gracht. Deze rietkraag is dit jaar niet gesnoeid, maar wellicht wel een keer tussen 2018 en 2022?

5.1.4.13 *Knobbelzwaan*

Het aanwezige paartje knobbelzwanen had dit jaar aan de zuidzijde van het eiland een nest gebouwd, dat gedurende bijna alle ochtendbezoeken verder bebroed werd. We hebben helaas niet gezien dat jongen daadwerkelijk het nest verlaten hebben. Op basis van de Sovon telrichtlijnen wel een territorium.

5.1.4.14 *Kneu*

Gezien het feit dat de kneu op de rode lijst 2016 (met de status gevoelig) staat wel erg leuk om dit jaar weer een territorium te kunnen vaststellen.

5.1.4.15 Koekoek

Gedurende de avondtelling hebben we de koekoek wel een keer waargenomen. De waarneming voldoet echter niet aan de richtlijnen van Sovon zodat voor deze soort dit jaar geen territorium vastgesteld kan worden. Dit in tegenstelling tot de telling voor 2018. We vonden het wel fijn om toch de aanwezigheid van de koekoek eenmaal te hebben kunnen vaststellen. Immers deze staat op de rode lijst 2017 broedvogels Nederland met de status gevoelig.

Koekoek: Foto Anja Langendoen

5.1.4.16 Koolmees

Opvallend is de grote toename van het aantal territoria voor de koolmees. Voor 2018 slechts een territorium en voor 2022 drie territoria. Hiervoor hebben we geen duidelijke verklaring, des te meer omdat de omstandigheden voor de koolmees door de recente houtkap niet echt in positieve zin veranderd zijn.

5.1.4.17 Krakeend

De krakeend is met redelijk veel foeragerende exemplaren aanwezig geweest, maar de teller voor het aantal territoria bleef op 1 steken. Kennelijk is voor dit gebiedje de ruimte beperkt of wellicht bieden de omliggende sloten van de landerijen veel broedgelegenheid en dus is de broedgelegenheid binnen het telgebied niet heel belangrijk voor deze soort.

5.1.4.18 Kuifeend

De kuifeend was steeds met redelijk veel foeragerende exemplaren aanwezig geweest, maar de teller voor het aantal territoria bleef op 2 steken. Kennelijk is voor dit gebiedje de ruimte beperkt of wellicht bieden de omliggende sloten van de landerijen veel broedgelegenheid en dus is de broedgelegenheid binnen het telgebied niet heel belangrijk voor deze soort.

5.1.4.19 *Meerkoet*

De meerkoetjes blijken trouwe broeders van de gracht, zij het dat het aantal voor dit jaar wel kleiner is (3 territoria dan het aantal voor 2018 (5 stuks). Dit verschil berust waarschijnlijk op toeval omdat de omstandigheden voor het broedbiotoop voor deze soort ons inziens absoluut niet veranderd zijn.

5.1.4.20 *Merel*

De merel verwelkomde ons bij de start van elke telronde luidkeels zingend bovenin de hoge boom voor de brug over de gracht.

Merel: Foto Arie Kraak

5.1.4.21 *Pimpelmees*

Voor 2018 geen territorium en voor 2022 één territorium. Hiervoor hebben we geen duidelijke verklaring,

5.1.4.22 *Putter*

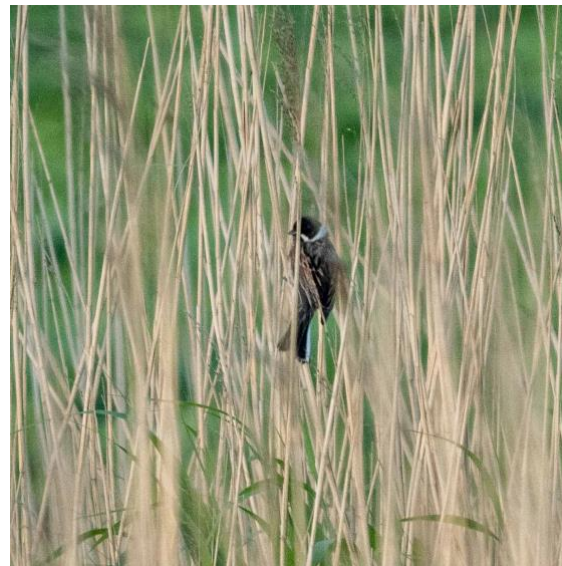
Hoewel we gedurende de tellingen wel verschillende waarnemingen van putters konden vaststellen voldeden deze niet aan de de richtlijnen van Sovon (net buiten biotoop). Pas in een van de laatste tellingen wel een waarneming op basis waarvan wel een territorium vastgesteld kon worden. In 2018 kon geen enkel territorium voor deze soort vastgesteld worden.

Putter: Foto Arie Kraak

5.1.4.23 Rietgors

De rietgors werd door ons regelmatig waargenomen in het natte gebied dat behoort tot het fort. Het aantal territoria is wel kleiner dan de telling in 2018. Mogelijk is dit te verklaren uit de snoei van een groot deel van het riet in het natte moerasgedeelte. Tijdens de latere tellingen namen we de rietgors ook vaker waar in het riet dat langzamerhand weer begon te herstellen.

Rietgors: Foto's Anja Langendoen

5.1.4.24 Rietzanger

Opvallend is het grote verschil van het aantal waarnemingen in 2018 respectievelijk 2022. Ondanks de landelijke positieve broedvogeltrend voor deze soort is het aantal vastgesteld territoria gehalveerd. En dat terwijl aan het eigenlijke biotoop voor deze vogel toch niet veel veranderd is. Immers ook in 2018 werden de meeste territoria vastgesteld in de rietkraag van de gracht. Deze rietkraag is dit jaar niet gesnoeid, maar wellicht wel een keer tussen 2018 en 2022?

5.1.4.25 Roerdomp

Al bij de eerste telronde zagen we in een ooghoek een roerdomp landen aan de overzijde van de gracht (zuidzijde). Tijdens de volgende ronde liet de roerdomp zich regelmatig horen. Tijdens de tweede telling, toen het riet nog niet zo hoog geworden was, hebben we de roerdomp zelfs kunnen ontdekken. Na een drietal rondes liet de roerdomp niet meer van zich horen. De waarnemingen vielen binnen de door Sovon gehanteerde grenzen zodat we voor de roerdomp een territorium hebben kunnen vaststellen (en dat terwijl de roerdomp op de rodelijst broedvogels voor Nederland (2017) staat met de status kwetsbaar!).

5.1.4.26 *Spreeuw*

Dit jaar hebben we geen enkele spreeuw kunnen waarnemen gedurende de telperiode, dus geen territorium. Dit in tegenstelling tot 2018 waarin er wel een vastgesteld kon worden.

5.1.4.27 *Tjiftjaf*

Voor de tjiftjaf kon zowel in 2018 als in dit jaar een territorium vastgesteld worden, zij het aan verschillende kanten van het biotoop.

5.1.4.28 *Wilde Eend*

Ondanks het feit dat deze soort voldoende ruimte moet hebben in de omliggende omgeving is dit jaar toch een redelijke bezetting vastgesteld kunnen worden. Zeker ten opzichte van 2018 waarin geen enkel territorium vastgesteld werd.

5.1.4.29 *Winterkoning*

De winterkoning blijkt een trouwe bezoeker van het biotoop, waarbij er grote overeenkomst geconstateerd kan worden tussen het aantal territoria voor 2018 (3 stuks) en voor 2022 (4 stuks). Dit lijkt toch wel bijzonder omdat ons inziens een deel van het optimale biotoop voor deze soort in het afgelopen jaar verloren is gegaan?

5.1.4.30 *Witte Kwikstaart*

Het paartje witte kwikstaart liet zich regelmatig zien en horen in het gebiedje direct achter de toegangspoort. Dit territorium is een aanvulling op het resultaat van 2018 waarin voor deze soort geen territorium vastgesteld kon worden.

5.1.4.31 *Zwartkop*

De zwartkop heeft zich enkele malen luid en duidelijk laten horen. Op basis van de richtlijnen van Sovon genoeg om op basis daarvan een territorium vast te stellen.

5.1.5 Korte evaluatie

Er zijn wel diverse veranderingen in het aantal territoria voor sommige soorten te onderkennen. Op basis van de informatie die bij ons bekend is lijkt dit wellicht te verklaren op basis van de verichte houtkap en de gedeeltelijke snoei van het riet in het moeras gedeelte van het biotoop.

Bij navraag bleek dat tijdens de telling in 2018 de schapen graasden op het fort. Dat was nu op het gras aan de buitenzijde van de gracht. Het lijkt ons echter onaanemelijk dat dit een effect zou kunnen hebben op het aantal territoria voor met name de rietzangers en de kleine karekieten.

Hoewel het fort op zaterdag bevolkt wordt door een groep padvinders (reeds voor 2018) lijkt dit, gezien het feit dat we zelfs een territorium voor een roerdomp hebben kunnen noteren, geen negatief effect te hebben op het broedsucces.

Tijdens de tellingen hebben we een dumping van afval moeten vaststellen (vermoedelijk asphalt in plastic verakt). Dit is doorgegeven aan de gemeentelijke instelling, waarna na enige tijd de rommel opgehaald is.

Afval dumping: Foto Anja Langendoen

5.1.6 Eventuele aanbevelingen

Inmiddels heeft Zuidhollands Landschap reeds zorggedragen voor nieuwe aanplant van bomen en de verwachting is dat het rietgedeelte volgend jaar weer behoorlijk uitgegroeid zal zijn. Het is dan interessant om te zien welk effect dit heeft op de resultaten voor de volgende telling.

5.2 Waargenomen/niet-broedende soorten

In onderstaande tabel zijn enkele leuke en opmerkelijke waarnemingen voor 2022 vermeld.

Soortnaam	Opmerkingen
Boerenzwaluw	Diverse malen over zien vliegen
Bruine kiekendieven	In 2018 kon op het eiland een territorium vastgesteld worden. Dit jaar was er wel weer koppeltje bruine kiekendieven met een nest in een sloot achter het weiland aan de zuidzijde van het telgebied (buiten het gebied)
Buizerd	Diverse malen over zien vliegen en zien zitten aan de westzijde van het telgebied in de wilgen onder aan de dijk
Grote bonte specht	Eenmaal over zien vliegen
Watersnip	Gedurende de eerste tellingen hebben we de watersnip diverse keren gehoord in het riet langs de gracht en onder de struiken in het moerasgedeelte
Witgatje	Eenmaal over zien vliegen

Bruine Kiekendief: Foto Arie Kraak

Buizerd: Foto Arie Kraak

5.3 Overige soorten

In onderstaande tabel zijn enkele leuke en opmerkelijke waarnemingen voor 2022 vermeld.
